FINIST SIVI SOKO

2773 B

MOJA PRVA KNJIGA

Svezak 18.

„Tipografija" grafičko-nakladni zavod u Zagrebu

FINIST

SIVI SOKO

NOVO POKOLJENJE

ZAGREB 1950

Naziv originala:
ФИНИСТ: СИВЬИ СОКОЛ

Ilustrirao:
ANTUN ZUPA

Preveo s ruskoga:
MALIK MULIĆ

SIVI SOKO

Živjeli u nekom selu seljak i njegova žena, pa imali tri kćeri. Kćeri su ponarasle, a roditelji ostarjeli, i eto došlo vrijeme, došao suđeni čas — umre seljaku žena. Poče seljak sam odgajati svoje kćeri. Sve tri mu bijahu lijepe i jednake po ljepoti, a po naravi — različite.

Stari seljak bijaše imućan i žalio je svoje kćeri. Hteo je uzeti u kuću bilo kakvu samohranu staricu, da ona vodi kućanstvo. A najmlađa kći Marjuška veli ocu:

— Ne treba, oče, uzimati pomoćnicu, ja ću sama kućanstvo voditi.

Marija bijaše vrijedna. Starije kćeri, međutim, ništa ne rekoše.

Počela Marija voditi kućanstvo namjesto svoje matere. I svašta ti ona umije, sve joj polazi za rukom, a čega ne umije, tome se uči, pa kad nauči, i to lijepo obavlja. Otac gleda na najmlađu kćer pa mu milo. Drago mu bijaše, što mu je Marjuška tako pametna i vrijedna, a krotke ćudi. I lijepa bijaše Marjuška — prava ljepotica a od dobrote joj se ljepota povećavala. Njezine starije sestre također su bile ljepotice, samo se njima uvijek činilo, da nisu dosta lijepe, pa su nastojale da to nadomjeste bjelilom i rumenilom i da se nagizdaju u novo ruho. Sjednu tako dvije starije sestre pa se čitav dan uljepšavaju, a uvečer su sve iste onakve, kakve su i ujutro bile. Vide one, da je dan prošao, koliko su rumenila i bjelila potrošile, a ljepše nisu postale, pa sjede ljutite. A Marjuška se

umori do večeri, ali zato ona zna, da je blago nahranjeno, da su sobe čisto pometene, večeru je spremila, za sutra kruh zamijesila pa će i otac biti s njom zadovoljan. Pogleda ona sestre svojim radosnim očima i ništa im ne kaže. A starije se sestre onda još više naljute. Čini im se, da Marija ujutro nije bila takva, već da se uvečer proljepšala — a od čega samo, nikako da shvate.

Zatrebalo ocu poći na sajam. Upita on kćeri:

— A šta da vam, dječice, kupim, čime da vas obradujem?

Najstarija kći veli:

— Kupi mi, oče, maramu, a na njoj da su zlatom izvezeni veliki cvjetovi.

— A meni, oče, — srednja će, — također kupi zlatom izvezenu maramu sa cvijećem, a usred cvijeća da bude crveno. Pa mi još kupi čizmice s mekanim sarama, na visokim potpeticama, da one o zemlju lupkaju.

Najstarija kći se uvrijedi, pa veli ocu:

— I meni, oče, i meni kupi čizmice s mekim sarama i potpeticama, da one o zemlju lupkaju. I kupi još prsten s kamenom — ta ja sam ti jedina najstarija kći.

Otac obeća kupiti darove, kako su naredile dvije starije kćeri, pa upita najmlađu:

— A što ti šutiš, Marjuško?

— Meni, oče, ništa ne treba, ja od kuće nikamo ne odlazim, ruha mi ne treba.

— Nemaš pravo, Marjuško! Kako ću te bez dara ostaviti? I tebi ću donijeti poklon.

— Poklona mi ne treba, oče, — odvrati najmlađa. — Nego ti meni kupi, dragi oče, perce Finista-siva sokola, samo ako bude jeftino.

Otišao otac na sajam, kupio starijim kćerima darove, kakve su od njega poželjele, a perce Finista-siva sokola nije našao. Sve je trgovce pitao.

— »Nema takve robe, — govorahu trgovci, — potražnje, — vele — nema za nju.«

Nije htio otac ožalostiti najmlađu kćer, svoju pametnu radnicu, ali se vratio kući, bez perca Finista-siva sokola.

Marjuška se međutim nije ražalostila. Obradovala se, što se otac kući vratio, pa će mu:

— Ništa, oče, kad drugi put pođeš, onda ćeš kupiti moje perce.

Prošlo je vrijeme i otac opet morade poći na sajam. Pita on kćeri, šta da im za dar kupi: on bijaše dobar. Najstarija kći kaže:

— Kupio si mi, oče, prošli put čizmice, pa nek mi kovač sada potkuje potpetice na tim čizmicama srebrnim potkovicama.

A srednja čuje najstariju pa veli:

— I meni, oče, također, jer potpetice lupkaju, a ne zveckaju, — neka mi zveckaju. A da se čavlići iz potkovica ne pogube, kupi mi još srebrn čekić, njime ću čavliće potkucavati.

— A šta ću tebi kupiti, Marjuško?

— Pa pogledaj, oče, perce Finista-siva sokola! Možda ćeš se ovaj put na njega namjeriti.

Odvezao se starac na sajam, poslove svoje brzo posvršavao i starijim kćerima darove kupio, a za mlađu sve do mraka perce tražio, ali nema onog perca, nitko ga ne prodaje. Vrati se otac opet bez dara za najmlađu kćer. Žao mu bijaše Marjuške, a Marjuška se osmjehnu ocu i tuge svoje ne pokaza — zatomi je.

Dođe vrijeme, pošao otac opet na sajam.

— Šta ću vam, drage kćeri, za dar kupiti?

Najstarija je porazmislila i odjednom nije smislila, šta joj treba.

— Kupi mi, oče, štogod bilo.

A srednja veli:

— I meni, oče, kupi štogod bilo, a uz štogod bilo dodaj još štogod.

— A tebi, Marjuško?

— A meni oče, kupi, jedno perce Finista-siva sokola.

Povezao se starac na sajam. Poslove je svoje posvršavao, starijim kćerkama darove kupio, a za najmlađu ništa nije nabavio: nema onog perca na vašaru.

Vozi se otac kući i vidi: ide putem sijed starac, stariji od njega, potpuno oronuo.

— Zdrav bio, djede!

— Zdrav bio i ti, mili moj. Zbog čega si se to snuždio?

— A kako ne bih, djede! Molila me kći, da joj kupim jedno perce Finista-siva sokola, a njega nigdje. Ta mi je kći najmlađa, pa mi je veoma žao.

Sijedi se starac zamislio, pa će onda:

— E, pa neka joj bude!

On razveza torbu i iz nje izvadi škrinjicu.

— Sakrij — veli, — škrinjicu, u njoj je perce Finista-siva sokola. I još upamti: ja imam jednog sina, tebi je žao kćeri, a meni sina. A sin mi se ne će da ženi, a već mu je vrijeme. Kad ne će — ne treba ga siliti. I veli on meni: tko zamoli od tebe ovo perce,

daj mu ga, kaže — to će moja zaručnica zamoliti.

Izgovori te riječi starac — i odjednom ga nestade, iščezao je nekamo: ne znaš je li bio, ili ga nije ni bilo! Ostade Marjuškin otac s percem u rukama. Gleda on to pero, a ono sivo, jednostavno. A kupiti ga nigdje ne bijaše moguće.

Sjetio se otac, što mu je sijedi starac rekao, pa pomisli: »Očito je takva sudbina moje Marjuške, da se uda za nepoznatoga, ne znajući ga, ne vidjevši ga.«

Došao otac kući, darove razdijelio starijim kćerima, a najmlađoj dao škrinjicu sa sivim percem.

Nagizdale se starije sestre i najmlađoj se stale rugati:

— A ti zadjeni svoje vrapčevo perce u kose, pa se divi svojoj ljepoti.

Marjuška prešutje, a kad svi u kući legoše spavati, ona stavi preda se jednostavno sivo perce Finista-siva sokola i stade mu se

diviti. Zatim Marjuška uze perce u svoje ruke, podiže ga, pomilova i slučajno joj ono pade na pod.

Smjesta netko zakuca na prozor. Prozor se otvori, a u sobu uletje Finist-sivi soko. Spusti se na pod i premetnu se u prekrasna momka. Zatvori Marjuška prozor i stade s momkom razgovarati. A ujutro otvorila Marjuška prozor, momak se poklonio do poda, pretvorio se momak u siva sokola, a soko ostavio jednostavno sivo perce i odletio u plavo nebo.

Tri je noći Marjuška primala sokola. Danju bi on letio po nebu, nad poljima, nad šumama, nad planinama, nad morima, a noću bi doletio Marjuški i pretvarao se u dobra junaka.

Četvrte noći starije sestre začuju tihi razgovor Marjuškin, čuju one i strani glas dobroga junaka pa ujutro zapitaše mlađu sestru:

— S kim ti to, sestrice, noću besjediš?

— To ja sama sebi riječi govorim — odvrati Marjuška. — Ja nemam drugarica, danju radim, nemam kada da govorim, a noću se razgovaram sama sa sobom.

Saslušale starije sestre najmlađu, ali joj nisu povjerovale.

Rekoše ocu:

— Oče, naša Marija ima momka, ona se s njime noću viđa i razgovara. Svojim smo ušima čule.

A otac će im na to:

— A vi ne bi trebale slušati — veli. — Što naša Marjuška ne bi mogla dragoga imati? Tu ništa nema loše, djevojka je ona lijepa, stasala. I vama će doći red.

— Ali Marija nije po redu upoznala svoga suđenog — reče najstarija kći. — Meni bi trebalo da se udam prva.

— Imaš pravo, — zaključi otac. — Ali sudbina ne ide po broju. Neka udavača ostari kao usidjelica, a neka je od mladosti svima ljudima mila.

Rekao tako otac starijim kćerima, a sam pomislio: »Očito se već zbiva riječ onog sijedog starca, koji mi je perce poklonio. Nije loše, samo hoće li dobar čovjek biti Marjuškin suđeni?«

Starije su kćeri imale svoju želju. Kad bijaše predvečer, Marjuškine sestre izvadiše noževe iz korica pa ih zabodoše u prozorski okvir i okolo njega, a osim noževa zabodoše još onamo oštre igle i krhotine staroga stakla. Marjuška je u to vrijeme u staji kravu timarila i ništa nije primijetila.

I evo, čim se smrklo, leti Finist-sivi soko Marjuškinu prozoru. Doletio do prozora, udario se o oštre noževe, o igle i staklo, lupao je krilima, lupao, sva prsa izranio, a Marjuška se preko dana od posla umorila, zadrijemala čekajući Finista-siva sokola i nije čula kako njen soko kuca na prozor.

Tada Finist reče glasno:

— Zbogom, moja lijepa djevojko. Ako ti trebam, ti ćeš me naći, makar kako ja bio

daleko! A prije toga idući k meni ti ćeš tri para željeznih cipela izderati, tri gvozdena štapa o putnu travu istrti, tri hljeba kamena izglodati.

Čula je Marjuška kroza san riječi Finistove, a ustati, probuditi se ne mogaše. A kad se ujutro probudila, srce joj je zatužilo. Pogleda ona na prozor, a na prozoru se krv Finistova na suncu zapekla. Zaplaka tada Marjuška. Otvori prozor i pritisnu lice na mjestu, gdje je bila krv Finista-sokola. Suze su oprale krv sokolovu, a sama Marjuška upravo kao da se umila krvlju suđenoga i još ljepša postala.

Ode Marjuška ocu pa mu veli:

— Ne grdi me oče, već me pusti da idem na dalek put. Ako budem živa još ćemo se vidjeti, ako li umrem — znači, takva mi je sudbina.

Žao bijaše ocu da pusti neznano kamo najmiliju najmlađu kćer. A siliti je nije htio, da kod kuće ostane, ne može se. Znao je

otac: ljubav djevojačka jača je od vlasti oca i matere. Oprostio se s najmilijom kćeri, na put je blagoslovio.

Kovač je Marjuški načinio tri para željeznih cipela i tri štapa gvozdena, Marjuška je uzela tri hljeba kamena, poklonila se ocu i sestrama, majčin grob posjetila pa krenula na dalek put da traži ljubljenoga Finista-siva sokola.

Išla je Marjuška putom širokim. Nije išla samo jedan dan, niti dva, niti tri dana, išla je dugo vremena. Išla je poljem širokim i kroz tamnu šumu i preko visokih brda. U poljima su joj ptice pjevale, tamne šume su je lijepo primale, s visokih se brda čitavom svijetu divila. Išla je Marjuška toliko, da je jedan par željeznih cipela poderala, gvozdenu palicu putem uništila i kameni hljeb izglodala, a putu nigdje kraja i nigdje nema Finista-siva sokola.

Uzdahnula je tada Marjuška, sjela na zemlju i počela druge željezne cipele obuvati

— kad vidi kućicu u šumi. A već se smrkavalo.

Pomisli Marjuška: »Idèm u kuću da ljude zapitam, nisu li vidjeli oni moga Finista-siva sokola?«

Pokucala Marjuška na vrata. U toj je kućici stanovala jedna baka — je li dobra ili zla, toga Marjuška nije znala. Otvori starica vrata, a pred njom stoji ljepota djevojka.

— Pusti me, bako, da prenoćim.

— Uđi, drago dijete, bit ćeš mi gost. A jesi li daleko namislila, djevojko?

— Je li daleko, ili blizu, sama ne znam, bakice. Ja ti tražim Finista-siva sokola. Nisi li ti što o njemu čula, bako?

— Kako ne bih čula! Ja sam stara, odavna na svijetu živim, ja sam o svima čula! Daleko ti je putovati, golubice.

Ujutro baka-domaćica probudi Marjušku pa joj veli:

— Hajde sada, mila moja, mojoj srednjoj sestri. Ona je starija od mene i više od mene znade. Možda će te ona naputiti i reći, gdje stanuje tvoj Finist. A da ti mene, staricu, ne bi zaboravila, uzmi-der ovu srebrnu preslicu i zlatno vreteno, kad staneš kudjelju presti — zlatna će se nit istegnuti. Čuvaj moj dar, dok ti bude drag, a kad ti ne bude drag, i ti ga pokloni.

Marjuška je uzela poklon, divila mu se i rekla baki:

— Zahvaljujem, bako. A kuda da idem, na koju stranu?

— Dat ću ti ja klupko, koje se samo kotrlja. Kamo se klupko zakotrlja, ti samo hajde za njim. A kad zaželiš da se odmoriš, sjedi na travicu i klupko će se zaustaviti i tebe čekati.

Pokloni se Marjuška starici pa pođe za klupkom. Je li dugo ili kratko išla Marjuška, ona nije puta mjerila, samu sebe nije žalila, kad vidi — pred njom tamna šuma, strašna,

u polju raste trava neplodna, brda naokolo gola, kamenita, ptice nad zemljom ne pjevaju. Išla je Marjuška sve dalje, sve se više žurila. Kad, opet joj se valja preobuvati: poderala je drugi par željeznih cipela i gvozden štap putem uništila i kamen hljeb izglodala.

Sjela Marjuška da se preobuje. Kad vidi — crna šuma blizu, i mrak pada, a u šumi u jednoj kućici svijetlo na prozoru.

Klupko se zakotrlja prema toj kućici. Pođe za njim i Marjuška pa zakuca na prozor.

— Dobri ljudi, pustite me da prenoćim.

Izađe na vrata starica starija od one, koja je prva primila na konak Marjušku.

— Kamo ideš, lijepa djevojko? Koga tražiš u svijetu?

— Tražim, bako, Finista-siva sokola. Bila sam kod jedne starice u šumi, prenoćila sam kod nje, ona je o Finistu čula, ali ga

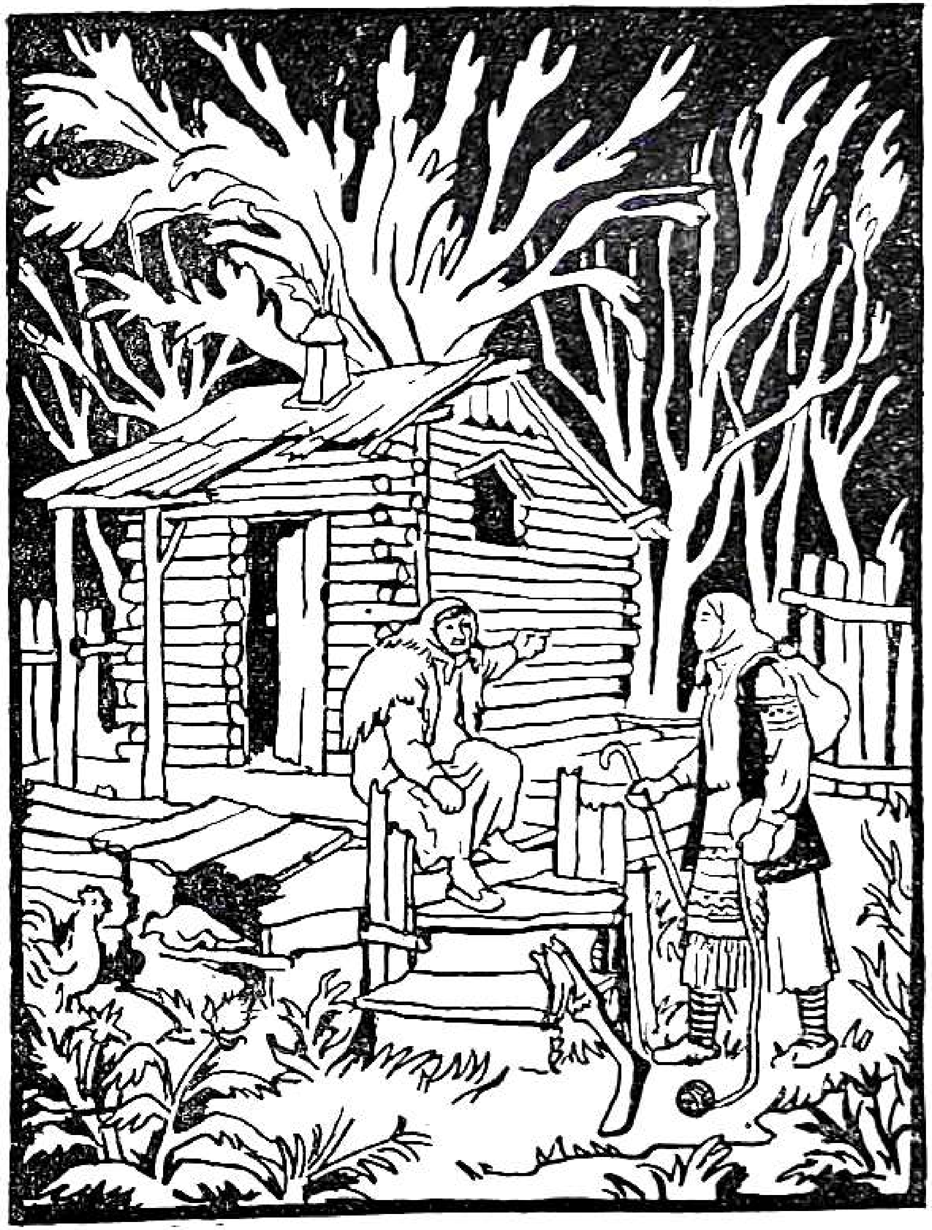

ne poznaje. Možda, veli, njena srednja sestra znade.

Starica pusti Marjušku u kuću. A ujutro probudi gošću i reče joj:

— Daleko ćeš morati ići tražiti Finista. Ja sam o njemu, doduše, znala, ali ga nisam poznavala. Nego ti sada hajde našoj najstarijoj sestri, ona ga vjerojatno i poznaje. A da ti mene ne zaboraviš, uzmi od mene dar. Kad ti bude lako, on će ti biti uspomena, a u nuždi će pomoć pružiti.

I dade starica-domaćica svojoj gošći srebrnu zdjelicu i zlatnu jabuku. Zamoli Marjuška staricu da joj što ne zamjeri. Pokloni joj se i ode za svojim klupkom.

Ide Marjuška, a zemlja naokolo postala sasvim tuđa. Gleda ona sama šuma raste na zemlji, a polja širokog nigdje. I drveće, što god se dalje kotrlja klupko, sve je više. Potpuno se smrači: ni sunca, ni neba ne vidiš.

A Marjuška je i po mraku neprestano išla, i išla sve dok joj se nisu željezne cipele do kraja poderale, a palica istrošila, i dok posljednji kameni hljeb do zadnje mrvice nije izglodala.

Obazre se Marjuška — šta će sad? Vidi ona svoje klupko kako leži pod prozorčićem šumske kućice.

Marjuška pokuca na prozor.

— Dobri ljudi zaštitite me od tamne noći!

Izađe na vrata prastara starica, najstarija sestra onih starica.

— Uđi u kuću, golubice, — veli starica. — Kako li si samo tako daleko stigla! Dalje nitko na zemlji ne živi, ja sam najkrajnja. Ti ćeš sutra morati u zoru na drugu stranu putovati. A čija li si ti, kamo ideš?

Marjuška joj odgovori:

— Nisam iz ovih krajeva, bako. A tražim ti ja Finista-siva sokola.

Pogleda najstarija starica Marjušku pa joj veli:

— Tražiš Finista — sokola? Znam, znam ja njega. Ja odavna na svijetu živim, već tako davno, da sam sve upoznala, sve zapamtila.

Smjestila starica Marjušku da spava, a zorom je probudila.

— Već odavno, — veli — ja nikome nisam dobra učinila. Sama stanujem u šumi, svi su me zaboravili, samo se ja svih sjećam. Tebi ću dobro i učiniti: reći ću ti, gdje tvoj Finist-sivi soko stanuje. A i ti ćeš ga pronaći, premda će ti teško biti. Finist-soko se sada oženio, on sa svojom drugom stanuje. Teško će ti biti, ali ti imaš srca, a na srce će i razum doći, a od razuma će i teško laganim postati.

Marjuška joj na to otpovrne:

— Hvala ti, bako — pa joj se pokloni do zemlje.

— Zahvaljivat ćeš mi poslije. Nego evo ti darak — primi od mene zlatan đerđef i

iglicu. Ti đerđef drži, a iglica će sama vesti. Hajde sada, a što ti bude trebalo raditi — kad pođeš, sama ćeš saznati.

Klupko se dalje nije kotrljalo. Najstarija starica izađe pred kuću pa pokaza Marjuški na koju stranu treba ići.

Pođe Marjuška bosa, kako je i bila. Pomisli: »Kako ću doći, kad je zemlja ovdje tvrda, tuđa, na nju treba naviknuti.«

Išla je kratko vrijeme. Kad vidi — stoji na poljani dvorište, a u dvorištu bogati dvori: ulaz izrezbaren, prozori ukrašeni. Kraj jednog prozora sjedi gospodarica i gleda Marjušku: kao da pita, šta bi ova htjela. Sjetila se Marjuška: »Nema se u što sada obuti i posljednji je kameni hljeb putem izglodala.«

Reče ona gospodarici:

— Zdravo, gospodarice! Ne treba li vam u najam radnica za kruh, za odjeću, za obuću?

— Treba, — odgovara bogata gospodarica. — A umiješ li ti vatru u peći naložiti, i vode donijeti, i ručak skuhati?

— Ja sam u oca bez majke živjela — ja sve umijem.

— A umiješ li ti presti, tkati i vesti?

Sjeti se Marjuška darova od starih baka.

— Umijem — veli.

Onda hajde, — odvrati gospodarica — u službinsku kuhinju.

Počela Marjuška raditi i služiti u tuđem bogatu dvoru. Marjuškine ruke poštene, vrijedne — svaki joj posao za rukom polazi.

Gospodarica gleda Marjušku pa joj milo: nikad još nije imala tako uslužne, dobre i pametne sluškinje; i kruh Marjuška jede običan, zalijeva ga kvasom, a čaja ne traži. Pohvalila se gospodarica svojoj kćeri. »Pazi, veli, kakvu imamo u kući sluškinju, — poslušna, a i prijazna lica.

Pogledala gospodaričina kći Marjušku.

— Phi — veli — iako je ona prijazna, ali sam ja zato ljepša od nje i tijelo mi je bjelje!

Navečer, kad je posvršavala kućne poslove, sjela Marjuška da prede. Sjela ona na klupu, uzela srebrnu preslicu i zlatno vretence pa prede. Prede ona, iz kudjelje nit izvlači, a to nije obična nit, već zlatna; prede ona, a sve gleda u srebrnu preslicu, i čini joj se, da tamo vidi Finista-siva sokola: gleda on nju, kao da je živ. Gleda njega Marjuška pa se s njim razgovara:

— Finiste moj, Finiste-sivi sokole, zašto si me ostavio samu, tužnu da čitav život plačem za tobom? To su sestre moje zlobnice krv tvoju prolile.

A gospodaričina kći u to vrijeme ušla u služinsku sobu, stala podalje, gleda i sluša.

— Za kim tuguješ, djevojko? — upita je ona. — A čim se to zabavljaš?

Marjuška će joj na to:

— Tugujem za Finistom-sivim sokolom. A ovo nit predem, ručnik ću Finistu izvesti — da ima čime ujutro bijelo lice brisati.

— A ne bi li ti prodala meni tvoju zabavu? — kaže gospodaričina kći — ta Finist je moj muž, pa ću mu ja sama nit ispresti.

Pogleda Marjuška gospodaričinu kćer, zaustavi svoje zlatno vretence pa veli:

— Ja zabave nemam, ovo mi je posao u rukama. A srebrna preslica i zlatno vreteno nisu na prodaju: meni ih je dobra baka poklonila.

Uvrijedila se gospodaričina kći: nije joj se htjelo zlatno vreteno iz svojih ruku ispustiti.

— Ako nije na prodaju, — veli ona — daj onda da se mijenjamo: i ja ću tebi štogod pokloniti.

— Pokloni, — reče Marjuška — dopusti mi da bar jednim okom pogledam Finista-siva sokola!

Gospodaričina kći promisli pa pristade.

— Izvoli, djevojko, — veli. — Daj mi tu tvoju zabavu.

Uzela ona od Marjuške srebrnu preslicu i zlatno vreteno, a sama misli: »Pokazat ću joj Finista na jedan tren, ništa mu se ne će dogoditi, dat ću mu napitak, od kojeg se spava, a s ovim zlatnim vretenom ćemo se ja i majka sasvim pozlatiti!«

Pod noć se vratio iz podnebesja Finist — sivi soko; premetnuo se on u dobra junaka i sjeo večerati s obitelji: s punicom-gospodaricom i ženom.

Gospodaričina kći naredi da pozovu Marjušku, nek ona poslužuje za stol i nek gleda na Finista, kako se bijahu pogodile. Dođe Marjuška, poslužuje za stolom, jela na sto stavlja, a očiju s Finista ne skida. A Finist sjedi, kao da ga i nema — nije poznao Marjušku: oslabila je ona putujući, k njemu idući i od tuge za njim u licu se promijenila.

Večeraše gospodari, ustade Finist i pođe u ložnicu da spava. Marjuška će tada mladoj gospodarici:

— Po dvorištu leti mnogo muha. Idem ja k Finistu u ložnicu, muhe ću od njega tjerati, da mu spavati ne smetaju.

— A nek ide, — reče stara gospodarica.

Mlada gospodarica opet ovdje pomisli: — E, ne će, — veli, — neka pričeka.

A sama pođe za mužem, dade mu pred spavanje u piću napitak za san pa se vrati. Možda, — mišljaše gospodaričina kći, — sluškinja ima još kakvu zabavu, pa bi se htjela onako mijenjati.

— Idi sada, — reče ona Marjuški. — Pođi, tjeraj muhe od Finista!

Dođe Marjuška Finistu u ložnicu i zaboravi na muhe. Vidi ona: spava njezin mileni tvrdim snom.

Gledala ga Marjuška — nije se mogla nagledati. Sagnula se nad njim blizu, istim

dahom s njime diše, šapće mu: »Probudi se, moj Finiste-sivi sokole, to sam ja k tebi došla; tri sam para željeznih cipela izderala, tri gvozdene palice putem uništila, tri sam hljeba kamena izglodala.«

A Finist spava, probudit se ne može, očiju ne otvara i ništa joj ne odgovara.

Došla u ložnicu žena Finistova — kći gospodaričina — pa pita:

— Jesi li otjerala muhe?

— Otjerala sam, — veli Marjuška, — kroz prozor su odletjele.

— Onda hajde u služinsku sobu spavati.

Sutradan, kad je Marjuška posvršavala kućne poslove, uzela srebrnu zdjelicu pa kotrlja u njoj zlatnu jabuku. Pokotrlja je naokolo — i nova se zlatna jabuka skotrlja sa zdjelice; pokotrlja još jednamput naokolo — i opet se nova zlatna jabuka skotrlja sa zdjelice.

Vidjela to gospodaričina kći.

— Je li moguće, — veli, — da i takvu zabavu imaš? Prodaj mi je, ili da se mijenjamo, dat ću ti šta god za nju zaiščeš.

Marjuška joj odgovori:

— Prodati ne mogu, meni je to dobra baka poklonila. Nego ću ti besplatno dati zdjelicu s jabukom. Evo na, uzmi!

Uzela gospodaričina kći dar pa se obradovala.

— A možda i tebi štogod treba, Marjuško? Traži šta hoćeš.

Marjuška odmah i zatraži:

— A meni treba samo malenkost. Dopusti mi opet da od Finista muhe tjeram, kad legne spavati.

— Izvoli, — veli mlada gospodarica.

A sama misli: »Šta će biti mužu, ako ga pogleda strana djevojka. Osim toga će od napitka spavati, oka ne će otvoriti, a služavka, možda, ima još kakvu zabavu.«

Podnoć opet, kao i prije, vrati se Finist-sivi soko iz podnebesja, premetnu se u dobra junaka i sjede za sto večerati sa svojom obitelji.

Finistova žena pozva Marjušku da kod stola poslužuje, da jela donosi. Marjuška jelom služi, čaše nalijeva, kašike stavlja, a sama s Finista očiju ne skida. Finist, međutim, gleda i ne vidi je — ne poznaje nju srce njegovo.

Opet, kao i prije, dade gospodaričina kći svome mužu piće s napitkom za spavanje i odvede ga da spava. A služavku Marjušku posla k njemu i naredi joj da muhe tjera.

Dođe Marjuška Finistu, stade ga zvati i nad njim plakati, mišljaše — sad će se on probuditi, pogledati na nju i poznati Marjušku. Dugo ga je zvala Marjuška i suze sa svoga lica brisala, da ne kapaju na bijelo lice Finistovo i da ga ne okvase. Finist je, međutm, spavao, nije se probudio, očiju svojih nije otvarao da joj odgovori.

Trećeg dana Marjuška je do večeri svršila sav kućni posao, sjela na klupu u slu-

žinskoj sobi, izvadila zlatni đerđef i iglu. Drži u ruci zlatan đerđef, a igla sama po platnu veze.

Veze Marjuška, sama besjedi:

— Vezi se, vezi se, moj lijepi veze, vezi se za Finista-siva sokola, da se ima čemu diviti!

Mlada gospodarica u blizini hodala, pa uđe u služinsku sobu, ugleda u Marjuškinim rukama zlatan đerđef i iglu, koja sama veze. Srce joj od zavisti i pohlepe zakuca, pa će:

— Ah, Marjuško dušo, lijepa djevojko! Pokloni mi tu zabavu, ili što god hoćeš uzmi u zamjenu. Imam ti ja već zlatno vreteno, pređu ću ispresti, zlata ću natkati, ali nemam zlatnog đerđefa i igle — nemam čime vesti. Ako se ne ćeš sa mnom mijenjati, onda mi ga prodaj! Platit ću ti, koliko zatražiš.

— Ne mogu! — kaže Marjuška. — Ne može se zlatan đerđef i iglica prodavati, a

ni zamijeniti. Meni ih je najbolja, najstarija baka besplatno dala. I ja ću ih tebi pokloniti.

Uze mlada gospodarica đerđef i iglu, a Marjuški ne imade ništa dati za uzdarje, pa veli:

— Pođi, ako hoćeš, da od moga muža, Finista, muhe tjeraš. Ti si to prije sama molila.

— Doći ću već, neka bude tako, — reče Marjuška.

Poslije večere mlada gospodarica ispočetka ne htjede dati Finistu napitka za spavanje, ali se kasnije predomisli pa uspe napitak u piće: »Zašto bi on gledao djevojku, nek spava!«

Pođe Marjuška u ložnicu Finistu, koji je spavao. Sada već ne izdrža njeno srce. Pade na njegove bijele grudi pa stade jadikovati.

— Preni se, probudi se, Finiste moj, sivi moj sokole. Čitavu sam zemlju pješke prošla k tebi idući! Tri su se gvozdene palice umo-

rile sa mnom idući i o zemlju istrošile, moje su noge tri para željeznih cipela poderale, a ja sam tri kamena hljeba izglodala. Ustani — probudi se, Finiste, moj sokole! Mene ti požali!

A Finist spava, ništa ne osjeća i ne čuje glasa Marjuškina.

Dugo je Marjuška jadikovala, dugo je budila Finista, dugo je plakala nad njim, ali se Finist nije probudio, jak bijaše ženin napitak. Tada pade jedna vrela suza Marjuškina na prsa Finistova, a druga suza kapnu na lice njegovo. Jedna suza opeče srce Finistovo, a druga mu otvori oči, i on se istoga časa probudi.

— Ah, — veli, — šta me je opeklo?

— Finiste, moj sivi sokole! — odvrati mu Marjuška; probudi mi se, to sam ja došla! Dugo-dugo sam te tražila, željezo i gvožđe sam o zemlju istrošila. Nisu oni izdržali puta do tebe, a ja sam ga podnijela! Treću te noć

zovem, a ti spavaš, ne možeš da se probudiš, na moj glas da odgovoriš!

Tada poznade Finist-sivi soko svoju Marjušku, lijepu djevojku. I tako joj se obradova, da od radosti riječ prozboriti ne mogaše. Prigrlio je Marjušku na svoje junačke grudi i poljubio.

A kad je došao k sebi i svladao prvo uzbuđenje, reče on Marjuški:

— Budi ti moja bijela golubica, moja vjerna, lijepa djevojko!

Istoga časa premetnu se on u sokola, a Marjuška u golubicu.

Poletješe oni pod zvjezdano nebo pa su svu noć do same zore uporedo letjeli.

A kad su letjeli Marjuška upita:

— Sokole, sokole, a kamo ti letiš, ta tvoja će žena tugovati.

Čuje to Finist-soko pa odgovori:

— Ja k tebi letim, lijepa djevojko. A tko muža mijenja za vreteno, za zdjelicu i za

iglu, toj ženi muža ne treba i ta žena ne će tugovati.

— A zašto si se ti ženio s takvom ženom? — upita Marjuška. — Zar nisi ti htio?

Soko reče:

— Htio sam, ali nije bilo sudbine u ljubavi.

I oni poletješe dalje jedno pored drugoga.

U zoru se spustiše na zemlju. Pogleda Marjuška naokolo; vidi ona — stoji kuća njezina oca, kao što je i prije bila. Poželje da vidi oca-roditelja i smjesta se pretvori u lijepu djevojku. A Finis-sivi soko udari o crnu zemlju i postade perce.

Uze Marjuška perce, sakri ga sebi u njedra i dođe ocu.

— Zdravo, kćeri moja najmlađa, najmilija, ja sam mislio, da tebe nema među živima. Hvala ti, što nisi oca zaboravila pa si se kući vratila. Gdje si bila tako dugo, zašto nisi kući žurila?

— Oprosti mi, oče. Tako je trebalo da bude.

— Kad je trebalo, onda je trebalo. Hvala ti što je potreba prošla.

To se događalo, međutim, na svetak, i u gradu se otvorio veliki sajam. Spremio se ujutro otac da pođe na sajam i starije će kćeri s njime poći, darove sebi kupovati.

Otac pozva i najmlađu Marjušku.

A Marjuška će:

— Oče, — veli — ja sam se od puta umorila, a niti imam što na se obući. Na sajmu će, sigurno, svi biti gizdavi.

— A ja ću tebe, Marjuško, tamo nagizdati. Na sajmu vjerojatno, ima mnogo robe.

A starije sestre vele mlađoj:

— Obuci naše haljine, mi ih imamo i suviše.

— Ah, sestrice, hvala vam! — odvrati Marjuška, — meni vaše ruho ne pristaje! Pa meni je lijepo i kod kuće.

— Onda nek bude, kako ti hoćeš, — reče joj otac. — A šta da ti dovezem sa sajma: kakav dar? Reci, ne žalosti oca!

— Ah, oče, ništa mi ne treba, imam svega! Nisam uzalud daleko išla i putem se umorila.

Otac se sa starijim sestrama odvezao na sajam. U isto vrijeme Marjuška je izvadila svoje perce. Ono je udarilo o pod i pretvorilo se u prekrasna dobra junaka Finista, samo još ljepšeg, nego što prije bijaše. Marjuška se začudila, ali od radosti ništa ne reče. Tada će joj Finist:

— Ne čudi mi se, Marjuško, to sam ja od tvoje ljubavi takav postao.

— Ja te se bojim! — reče Marjuška. — Da si postao ružniji, ja bih se osjećala bolje, mirnije.

— A gdje je tvoj otac?

— Odvezao se na sajam, s njim su i starije sestre otišle.

— A zašto se ti, moja Marjuško, nisi s njima povezla?

— Ja imam Finista, sivog sokola. Meni na sajmu ništa ne treba.

— Ni meni ništa ne treba, — reče Finist, — ta ja sam se od tvoje ljubavi obogatio.

Okrenu se Finist od Marjuške, zviznu na prozor — smjesta se pojaviše oprave, odjeća, zlatna kočija. Nagizdaše se oni, sjedoše u kočiju, a konji pojuriše kao vihor.

Dođu oni u grad na sajam, a sajam tek što se otvorio, sva bogata roba i jela u hrpama leže, a kupci još nisu ni stigli.

Finist kupi na sajmu svu robu, sva jela, što god ih bijaše tamo i naredi da se to kolima vozi u selo ocu Marjuškinu. Jedino kolomaz nije kupio, već ju je ostavio na sajmu.

Htio je da svi seljaci, koji se dovezu na sajam, budu gosti na njegovoj svadbi i da se što brže voze k njemu. A za brzu vožnju će im kolomaz biti potrebna.

Odoše Finist i Marjuška kući. Vozili su se tako brzo, da konjima od vjetra nije dostajalo zraka.

Na polovici puta ugleda Marjuška svoga oca i starije sestre. Oni su još putovali na sajam i nisu doputovali. Marjuška im reče da se vrate kući na njeno vjenčanje s Finistom-sivim sokolom.

A kroz tri dana skupio se u svatove čitav narod, što god ga bijaše sto vrsta unaokolo; vjenčaše se tada Finist i Marjuška, i svadba im bijaše bogata.

Na toj su svadbi bili naši djedovi i bake, dugo su pirovali, mladoženju i mladu slavili, od ljeta se do zime ne bi razišli, ali je nastalo vrijeme žetvi, pšenica se počela osipati; zbog toga se i svadba svršila i na piru nije ostalo gostiju.

Svadba je svršila, i gosti pir zaboravili, a narod će uvijek spominjati vjerno srce Marjuškino, koje je ljubilo.

Urednik *Malik Mulić*
Korektor *Blaženka Latas*
Izdavač Omladinsko izdavačko poduzeće
Novo Pokoljenje, Zagreb, Ilica 7
Za izdavača *Živko Jeličić*
Predano u tisak 10. IV. 1950.
Tiskanje dovršeno 15. V. 1950.

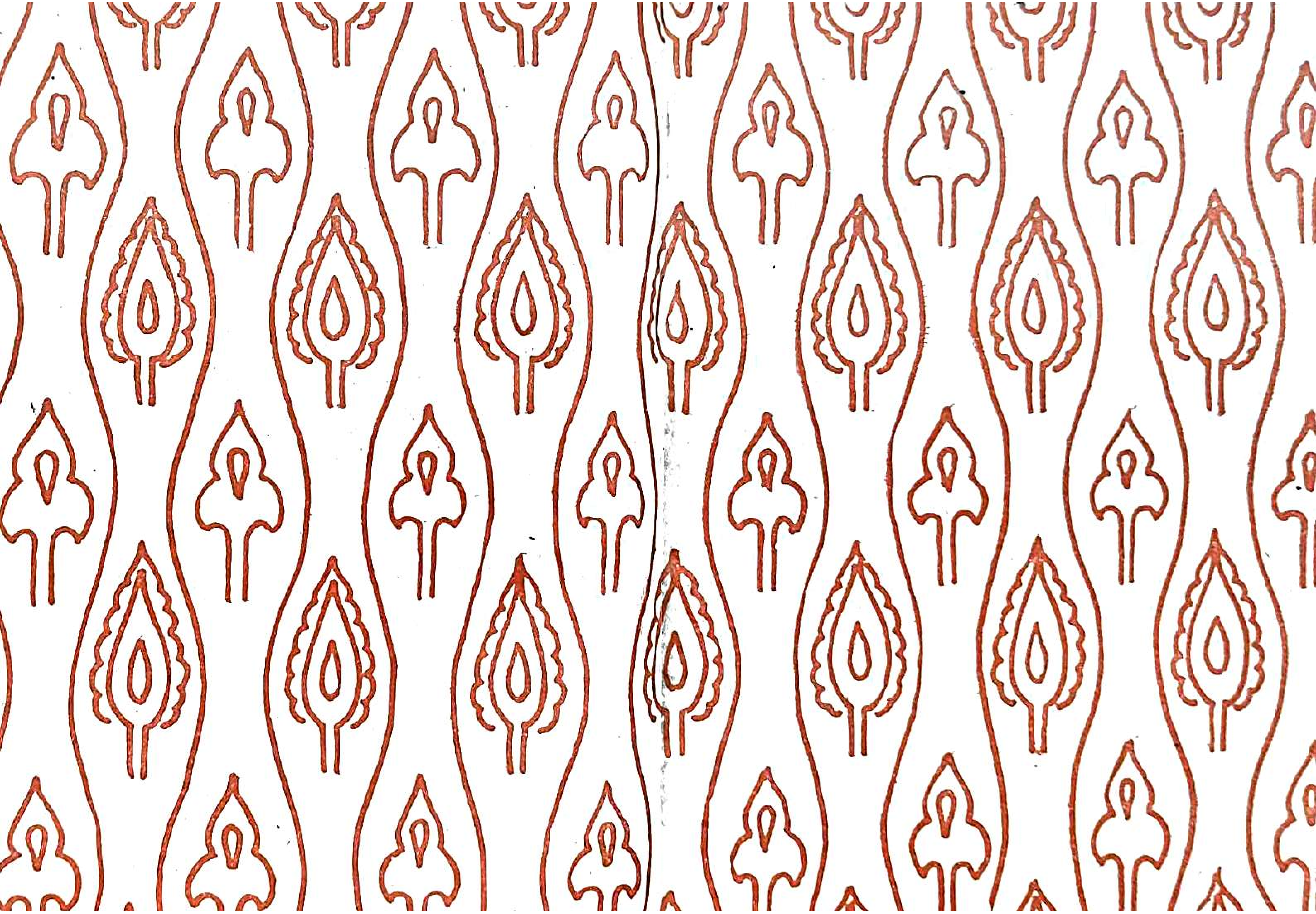

Cijena 21 dinar